Virsta4. Povestile care devin purtatoare de lumi

Elena Vladareanu

Paul Dunca, Alice Monica Marinescu, Mihaela Michailov, Katia Pascariu si David Schwartz – ii stiti pe toti din teatrul independent si din tangaProject – au lansat, dupa doi ani de lucru cu batrinii de la Caminul "Amalia si Sef Rabin dr. Moses Rosen" din Bucuresti, Centrul de Arta Comunitara Virsta4.

Prima data au ajuns la cladirea din strada Jimbolia in august 2009. Nu stiu exact ce au simtit cind au trecut pragul acestui imobil care, din afara, arata ca o vila de la malul marii, e drept, usor trecuta, dar inca frumoasa, cu balcoane si storuri de lemn, incarcata in vegetatie. Eu am ajuns aici prima oara in urma cu citeva zile, desi invitata fusesem de mai multe ori pina atunci. Marturisesc, nu m-am simtit tocmai confortabil in spatiul destul de intunecos, cu tristetea spatiilor comune si cu obiectele de mobilier degradade si peretii obositi. Mi-a placut insa de ei – David Schwartz, Mihaela Michailov, Paul Dunca, Alice Monica Marinescu, Katia Pascariu – si de o parte din prietenii lor de aici, din Jimbolia 105. Chiar si eu, o intrusa, am simtit ca exista o legatura speciala intre acesti tineri si batrinii de la Caminul "Amalia si Sef Rabin dr. Moses Rosen". Ca lucrurile nu se opresc in fata sintagmei "proiect artistic". Ca, probabil, chiar daca initial a existat aceasta idee, de a face ceva artistic pentru batrinii de la camin, treptat ceva-ul artistic s-a transformat intr-un ceva mai mult. Pentru ambele parti. De aceea i-am si intrebat, printre altele, pe doi dintre coordonatorii Centrului de Arta Comunitara Virsta4 daca ce fac ei de doi ani acolo, la Caminul de batrini, este arta sau terapie.

"Ceea ce se potriveste cel mai bine actiunilor noastre este conceptul de «sculptura sociala» in sensul in care il defineste Joseph Beuys", explica David Schwartz. "Ca interventie de modelare, de a da o forma noua, mediului in care lucrezi. In acest sens, ceea ce facem noi impreuna (artisti tineri si virstnici) este sa ne modelam si modificam reciproc. Deci, ARTA. Cu terapia reciproca inclusa." Mihaela Michailov defineste astfel ce se intimpla la Caminul de batrini: "Arta cu un continut si o miza comunitare, deci un tip de arta foarte puternic legata de identitatea si de spiritul unei comunitati care are un potential creator extrem de important. Am devenit, de fapt, artisti-interfata, artisti care au rolul social de mediatori ai unor povesti si experiente relevante atit la nivel personal, cit si la nivel colectiv. Atelierele noastre – ateliere de storytelling, de colaje, de desen, de fotografie – produc, de fapt, contexte de interactiune prin povesti care devin purtatoarele unei lumi. A descifra o comunitate inseamna a o lasa sa-ti vorbeasca si a-i da prilejul sa se reprezinte. A povesti devine, din acest punct de vedere, o interventie in istoria recenta, o actiune de performare a trecutului si o modalitate de apropiere intre membrii comunitatii".

Nu doar un proiect, ci un Centru de Arta Comunitara

Intr-un moment in care, in Romania, clivajul dintre virsta a treia si categoriile active se adinceste pe zi ce trece, coordonatorii proiectului Virsta4 sint de parere ca ar trebui sa ne gindim mai mult la "productivitatea simbolica": "Am incercat prin toate atelierele noastre de arta comunitara sa punem in discutie o tema care mi se pare majora: «productivitatea simbolica» a unei categorii de virsta receptate mult mai mult prin «ceea ce nu poate» decit prin «ceea ce poate si stie». Rolul acestei categorii este necesar si oportun in societate. «Capitalul simbolic» de cunoastere pe care il poate aduce este infinit", sustine Mihaela Michailov.

David Schwartz povesteste cum a inceput totul: "Proiectul Virsta4 a aparut la initiativa a patru artisti, membri si colaboratori tangaProject (Alice Monica Marinescu, Mihaela Michailov, Paul Dunca si cu mine). Ideea proiectului a venit de la Monica, careia i-a povestit o cunostinta despre virstnicii de la Caminul Rosen si despre lipsa de activitate si necesitatea ocuparii timpului liber cu care se confrunta virstnicii institutionalizati. Eu stiam despre camin din familie – la un moment dat s-a pus problema sa fie internat si bunicul meu... – si am hotarit sa mergem sa vedem ce se intimpla acolo. Primul nostru gind a fost sa jucam spectacolul Faceti loc! Dupa ce am ajuns sa ii cunoastem pe seniori, ne-au venit o multime de idei noi si incet-incet s-a conturat proiectul Virsta4". Dupa ateliere de povestiri si realizari de colaje, dupa spectacole realizate pornind de la povestile oamenilor de aici, care au devenit astfel si actori – spectacolul Moses Stories a fost prins in programul Festivalului National de Teatru 2010 –, dupa ce artistii le-au facut program cultural cu seri de film si concerte (inclusiv un atipic concert Mes Quins), Virsta4 nu mai este doar un proiect, a devenit un Centru de Arta Comunitara (lansat astfel pe 31 mai). Printre altele – infiintarea unei biblioteci, preluarea modelului de lucru de aici si "imprumutat" la alte camine de batrini, asigurarea unei continuitati, astfel incit programele culturale sa functioneze si dupa o eventuala retragere a coordonatorilor –, cea mai interesanta idee in Virsta4 este crearea unui program de rezidente artistice in Camin. O idee pe care nu pot sa nu o pun in legatura cu ce spunea Mihaela Michailov putin mai sus, despre descoperirea, pastrarea si ducerea mai departe a acelui "capital simbolic".